

Tekenen in de Tijd 191

19-25 maart 2023

Het weekend na de opzienbarende Provinciale Statenverkiezingen is het feest van Sint-Jozef. Volgens Erik Borgman is de timmerman uit Nazaret zowel verbonden met de BBB-stemmers als met de ecologische beweging. Hij bidt dat Jozef ons helpt de tegenstellingen te overwinnen.

19 maart is de feestdag van Jozef, de man van Maria en wat in katholiek jargon heet de voedstervader van Jezus. Gezien Jezus' maagdelijke geboorte was Jozef niet diens echter vader, maar in zijn zorg voor zijn vrouw en zijn zoon gedroeg hij zich voorbeeldig. Paus Franciscus, die tien jaar geleden op de feestdag van Sint-Jozef de stoel van Petrus in bezit nam, heeft veelvuldig de aandacht op de timmerman van Nazaret gevestigd. Hij heeft hem een vaste plaats gegeven in de eucharistische gebeden van het Altaarmissaal. Ter herinnering aan het feit dat Pius IX 150 jaar eerder, op 8 december 1870, Jozef tot patroonheilige van de kerk had uitgeroepen, was vanaf 8 december 2020 zelfs een jaar aan hem gewijd. Jozef vertrouwde op Gods plan voor zijn jonge verloofde en voor zichzelf, stelt paus Franciscus, en herinnert zo de kerk eraan dat zij haar ogen gericht moet houden niet op wat indruk maakt en respect opwekt, maar op wat door de wereld bewust genegeerd en zelfs bestreden wordt. Zoals de waardigheid van gewone mensen, hun alledaagse toewijding aan het leven van hun naasten. Zoals de bereidheid van niet weinigen om niet zelf in het centrum van de aandacht te staan, maar anderen in het centrum te zetten. Omdat 19 maart dit jaar op de vierde zondag van de veertigdagentijd valt, wordt de feestdag van Sint-Jozef gevierd op maandag 20 maart.

Bij het bekend worden van de resultaten van de verkiezingen voor de Provinciale Staten van afgelopen woensdag heb ik herhaaldelijk aan de heilige Jozef moeten denken. Jozef, de kleine zelfstandige uit Nazaret die het volgens de historici moeilijk gehad moet hebben om het hoofd economisch boven water te houden, die de druk voelde van de politieke en religieuze leiders in Jeruzalem en door hen in de steek werd gelaten. Maar ook: Jozef de timmerman, die in de woorden van de encycliek *Laudato si'*, met zijn handen werkte en zo dagelijks in contact stond met de door God geschapen materie om daaraan vorm te geven met zijn vaardigheid van handwerksman. de encycliek zegt het over Jezus, maar die leerde dit in de werkplaats van Jozef. De heilige Jozef verenigt dus de bekommernissen van de BoerBurgerBeweging (BBB), die de Statenverkiezingen zo overweldigend won, en de gerichtheid van de ecologische beweging.

In de apostolische brief waarin paus Franciscus 2021 uitriep tot jaar voor Sint-Jozef, getiteld *Patris Corde* – 'Met een vaderhart' – ligt de nadruk op Jozefs vaderschap als beeld van het vaderschap van God. Hierbij onderstreept de paus niet zozeer de vaderlijke autoriteit, maar de vaderlijke dienstbaarheid. Hij verwijst naar de Poolse politicus en schrijver Jan Dobraczyński (1910-1994), die in 1977 een roman over Sint-Jozef publiceerde onder de titel *Cień Ojca*, in het Nederlands 'De schaduw van de vader'. De titel drukt de gedachte uit dat Jozef in zijn relatie tot Jezus de aardse schaduw was van diens hemelse Vader. Hij waakte over Hem en beschermde Hem, hij verliet Hem nooit om zijn eigen weg te gaan. Paus Franciscus citeert het Bijbelboek Deuteronomium (1, 31), waarin tegen het volk Israël wordt gezegd: 'In de wildernis ... hebt u ervaren hoe de Ene uw God u droeg, zoals iemand een kind draagt, de hele weg die u hebt afgelegd'. Op vergelijkbare wijze was Jozef volgens

de paus een vader voor Jezus en is hij een hopelijk aanstekelijk voorbeeld voor de manier waarop andere vaders voor hun kinderen zouden moeten zorgen.

Met een verwijzing naar Herodes' voornemen om Jezus te doden en de waarschuwing daarvoor aan Jozef en diens besluit naar Egypte te vluchten (Matteüs 2,13-14), signaleert paus Franciscus dat de wereld vaak lijkt te zijn overgeleverd aan de genade van de sterken en machtigen. Het evangelie laat ons volgens de paus echter zien dat God altijd een manier vindt om redding mogelijk te maken. Daarvoor is het echter nodig dat wij 'dezelfde creatieve moed aan de dag leggen als de timmerman van Nazareth die, vertrouwend op Gods voorzienigheid, in staat was om van een moeilijkheid een mogelijkheid te maken.' Met deze creatieve moed wil paus Franciscus de kerk leiden en zo op zijn beurt de schaduw zijn van het vaderschap van God: trouw en dienstbaar, zonder zichzelf op de verkeerde manier op de voorgrond te plaatsen en aldus bouwend aan een kerk die er net als de Mensenzoon niet is om gediend te worden, maar om te dienen (Matteüs 20,28; Marcus 10,45).

De apostolische brief *Patris Corde* eindigt met een gebed, zoals gebruikelijk is. In dit gebed wordt de heilige Jozef gevraagd om ook voor ons een vader te zijn en ons te begeleiden op ons levenspad, ons verdedigend tegen het kwaad, zoals hij zijn vrouw en haar kind heeft verdedigd. Dat klinkt mij eerlijk gezegd wel erg patriarchaal in de oren. Maar met de vraag aan Sint-Jozef om ons te laten delen in zijn barmhartigheid en moed kan ik volledig instemmen. Barmhartigheid die ons elkaar doet zien en respecteren in onze kwetsbaarheid en ons verlangen naar goed leven. Moed die ons leert om over onze schaduw heen te springen, om – in de woorden van de apostel Paulus – de ander in alle nederigheid hoger te achten dan onszelf en niet toe te geven aan partijzucht en ijdelheid (Filippenzen 2,3). Moed om opnieuw gemeenschap te stichten en ons toe te wijden aan het gemeenschappelijk belang. Moed om serieus te nemen dat niet wij het centrum van de wereld zijn en het niet onze opdracht is haar aan ons te onderwerpen. Moed om te erkennen dat wij deel van haar zijn en mogen meewerken aan haar vormgeving op de manier van een handwerker: in toewijding, met kennis van zaken en vanuit de zelfverzekerde hoop dat een goed leven mogelijk is als wij het gezamenlijk en van harte zoeken.

Laten wij inderdaad om deze moed bidden. Voor ons allemaal, maar in de komende periode in het bijzonder voor onze politici en bestuurders.

Erik Borgman, lekenDominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus te Utrecht

De Nederlandse tekst van de apostolische brief *Patris Corde* is te vinden op <https://rkdocumenten.nl/toondocument/7982-patris-corde-nl/?systeemnum=7982-2>